

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
22 aprilie st. v.
4 maiu st. n.

Ese în fiecare duminică.
Redacțiunea:
Strada principală 375 a.

Nr. 16.

ANUL XXVI.
1890.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei

Bogdan I séu Intemeierea Moldovei.

— Tragedie în versuri, în cinci acte. —

Persónele:

Bogdan, fiu al lui *Dragoș*, voevod al Maramureșului;

Zemir-Han, emir al tatarilor;

Molda, fiica împăratului româno-bulgar *Asan*;

Negrilă, fruntaș român, rob de *Zemir*;

Ursan, căpitan de oșteni români;

Lima, vrăjitoare tatară;

Curteni și oșteni români și tatarii.
În cetatea Smerodava, 1352 d. Chr.

Decor: O sală mare din palatul lui *Zemir*, având în fund o largă ferestă deschisă prin care se văd vârfurile caselor din cetate și un mare turn.

ACTUL I.

Scena I.

Zemir, Lima.

Zemir.

Ci spune... Ți-mi de bine, de reu, séu ce vei vra; —
Tu știi ce mult îmi place s'ascult vorbirea ta;
Mai mult decât atâta, te-ascult și cu credință —
Căci deseori ghicit-ai orișare năsuință
Ce 'n creeru-mi ferbinte ca fulger s'a născut!
Deci, haide! Ți mai iute ce crezi că-i de făcut,
Ca să-mi astîmpăr para ce, în a ei vilvóre,
Usucă mintea, peptu-mi... chiar până ș-a mea bóre?
Răspunde-ți Țic, odată... nu fă să te aștept;
Au dormi pesemne-acolo? vrei eu să te deștept?
Ia sama și n'aprinde uscată buturugă,
De nu vrei c'al teu sânge toți șerpilii să Ți-l sugă!

Lima.

Emire! vorbe multe eu Ție n'o să-Ți spun,
Că știi că niciodată n'am vorbe de nebun;
Ascultă dar, și crede: A mea știință veche,
Ce-ai mei străbuni mi-au spus-o în taină, la ureche,
Sub crude jurăminte de-a n'o destăinui
La nimene din lume cu ori-ce preț ar fi, —
Mi-arată că ursita-Ți e fără de-asemănare;
În zile scurte fi-vei tu mândru, falnic, mare!
Decât Iov evreul cu mult, mult mai bogat —
Decât chiar Alesandru mai mare împărat!
Și lumea 'ntrégă Ție smerit o să se 'nchine —
Chiar vânturile mării vor cere dela tine
Crăiescă 'ngăduire să sufle pe pământ...

Zemir.

De-ar fi să se 'mplinescă mai iute-al teu cuvânt!

Așa va fi.

Lima.

Zemir.

Dar ciasul acest când o să vie?

Lima.

Îndată ce luá-vei, *Zemir Han*, de soție
Pe-o tineră fecióră, ce-i spiță de 'mpărat...
Pe-a cărei frunte largă doi ochi senini s'abat,
Pe-a cărei buze Țorii se jócă — și 'ntre ele
S'ascund dinți albi ca flórea de mǎrgăritărele;
Pe-o vergurá balae, de némul creștinesc,
Ce va cădé robită pe țermul tătăresc, —
Și care — chiar de-ai pune-o în fața morței crunte,
Ea, mândră și sumetă, pe tine-o să te 'nfrunte
Și stéua Ți-a respinge!... Oh! de-ai puté pe ea
S'o faci a ta Emiră, — atunci vrăjirea mea
De-a firapérul totă se va 'mplini.

Zemir.

Smintito!

Au fața mea și stima-mi l'atât ai socotit-o,
Că ar puté fémee cu chipul pământén
Să nu s'aplece mie? — Și care duh viclén
Ți 'nsuflă-atăre vorbe?!

Lima.

De nu voești stăpáne

Ca să me crezi, — atunce...

Zemir.

De-ací piei, ném de căne!
(Vrăjítórea ese.)

Scena II.

Zemir, singur.

Decât Iov evreul cu mult, mult mai bogat, —
'Decât chiar Alesandru mai mare împărat!'
A Țis-o adineori... dar este multăvreme,
Decând gândirea asta în creeru-mi tot geme. —
Și cum de nu? ce 'n lume mi s'ar împotrivi?
Puterea mea cu cine eu n'o pot semuí?
Și unde este craiul, decât *Zemir* mai mare,
Mai vrednic de domnie, mai falnic! — Și de care
Zemir-Han să se témă?...
(S'aud cornuri vênătorești.)

Ei! ce s'a auđit?

Un corn de vênătóre... Și cine-a indrăsnit
Pe-al meu pământ, aicea, chiar până sub cetate
Să vie să véneze?

(Strigă.)

Negrilă!

Scena III.

*Negrilă, Zemir.**Negrilă.*

Pré 'nălțate,

Veniam să-ți dau de știre c'aceia a sosit,
La pórta Smerodavei un șir fórte 'ndesit
De-arcași; in a lor frunte Bogdan e, voevodul
Din țera Maramureș; și 'n giuru-le norodul
Se strînge și se 'chină; ca pacinici ei sosesc,
La curtea-ți s'odihnescă, in haz prietenesc.

Zemir.

Bogdan din Maramureș? — dă-i drumul in cetate.
Mi-au spus mai mulți de densusul, — că șcie a se bate
Cu urșii și mistreții... Și că-i un vênător
Ce-ți ia dintr'o săgétă chiar vulturul din sbor!
Imi place! — Mergi, dă-i drumul. Cu el oi mai petrece,
Și gândurile-mi negre ca nourii s'or trece...

Negrilă (la ferésta din fund, făcênd
semne in jos, strigă.)

Deschideți pórta 'n laturi, că pot să intre toți!

Zemir (adâncit in gânduri.)

De s'a 'nvérti mai grabnic a sórtei mele roți...
Să-mi vêd aevea visul — ș-a mea împêrâție
S'ajungă făr de margini — ér stima mea să ție
Ingenunchiat sub dênsa orce popor vecin...
Să fiu eu cel mai mare in lume.

Megrilă.

Etă-i vin.

*Zemir.*Să vie! — Du-te ênsuți de-l adă chiar aice, —
M'auți?*Negrilă.*

Te aud stăpâne!

(Ese.)

Scena IV.

Zemir (singur.)

E un prilej ferice!

Bogdan, fiu al lui Dragoș, vecin la resărit,
Nu pôte să-mi insusle nimica de 'ngrigit;
Că eu și cu-al meu tată pe tatăl-seu, sumețul!
Ce, a puterei nóstre nesocotind el prețul,
Cercase 'mpotrivire când noi am năvălit
Asupra-i, ca pe-o muscă de-ací l'am isgonit!
— O! par că vêd ș-acuma tot sângele, — și para
Ce se 'nnălță spre ceruri!.. cum glasurele, séra,
In vaete de mórte, păreau urlări de lup...
Șciut-am inse grabnic urlarea lor s'astup...
Că dintre toți românii căduți pe câmp de luptă
Rêmas-a ôre unul cu inima-i nesuptă!
— Și când cădui eu, totuș, rânit, — fu un român
Ce setea-mi potolit-a... Acelui bun bêtrân
Cu viêța mea dator sînt; — ș-acum, drept mulțămîtă
Îl țin ca rob aice.

(Se aud strigăte vesele afară.)

Scena V.

*Bogdan, Ursan, Zemir.**Bogdan* (cătră Ursan, ce remâne lângă intrare.)

Ce curte strălucită!

(Lui Zemir.)

Zemir-Han ești tu ôre?

Zemir.

Bogdan, drept voevod!
Primit cu bine-aice fii tu ș-al teu norod.
Dar spune, ce vênț zornic te-abate ađi la mine?

Bogdan.

O fiară indrăcită făcu ca inspre tine
Să vin pe negândite. Ascultă: pe la noi
De câțiva ani de țile colțoșii de copoi
De lîncedélă urlă, ne-avênd cum să-și mësóre
Și ghiarele și colții c'o fiară răpitóre;
Că 'n totă țera nóstă cătând și 'n lung și 'n lat,
De vr'un vênat mai vrednic de doi ani n'am mai dat;
Și cum eu stam acolo in mare nerăbdare —
Cum șcii că-i a iubirei duiosă așteptare! —
Că nu ț-am spus că 'n véra acésta me insor,
C'o fiică, făr de sémên, de-un mare domnitor,
Ce trebui să soséscă curênd in Maramureș,
Adusă prin Vlahia și-Ardeal de moșul Hureș...
Frumosă, ca o dînă, — mi-a spus-o, și o cred,
Și bună, și 'ntelêptă, cum rar femeii se vêd!
Și cum spuneam, venit-am prin astă verde vale
Să mai incere săgéta-mi prin câmpurile tale,
Și deu! fu bună ținta-mi! norocul m'a slujit,
Că 'n drum mii de dihânii tot hojma mi-au eșit;
Opt lupi, trei urși, cinci vulturi, făr' nici o greutate
Și eu, și cei din giuru-mi i-am scos din sănătate!
Dădui inse, de-o fiară suméță, ce-o gonii
O ți, cătu-i de mare, c'un cal din cei mai vii:
Un zimbru 'nalt, cu cóma sburlită și stufoasă,
Cu córnelé 'ncărjite, ochirea fiorosă, —
Suflând pe nări ca fumul un abur nădușit,
Fugind avan intr'una ca fulger neoprit, —
Pân' ce 'ntr'amurg de sóre, in matca unei ape
Sărind de-odată zimbrul, de mórte ca să scape,
Sării și eu ca densusul, cu calul meu cu tot!
Și 'ncepe-o luptă-abrașă intre-amêndoi, in not;
Arcașii mei, cu toții, demult urma-mi peruse
Și numai biéta Vidra, cățéua-mi, se ținuse
De-a roibului meu tropot; și astfel, eu și ea
Pe zimbru ne-aruncarăm: eu cu măciuca mea
Și Vidra cu colțoșii sei dinți ce mușc de mórte!..
Dar... valurile apei pe zimbru 'ncep să pórte
In giuru-i; și, un muget vrăjmaș s'a audit,
Êr rîul tot de sânge ca focul s'a roșit...
Dăduse-a sa suflare cea fiară indrăcită;
De mâna-mi tidva-i grósă in patru fu sdrobotită!
Dar, vai! cățéua-mi Vidra, cu colții inleștați
In gâtul celui zimbru, — cu ochii improșcați
De sânge, — ea cu fiara fu 'n valuri rêsturnată
Și 'n fundul apei dusă, sêrmana! și 'nnecată!..
— Târđiu, când toți oștenii sosiră pe-acel loc,
Pe zimbru 'ndat găsiră — ér pe cățea deloc...
Oh biéta Vidră!... Nu șcii, nici cređi cât réu imi
pare!

Aș fi dat pentru dênsa moșia-mi cea mai mare,
Căci — dintre căni și ômeni, märețe Domnitor,
Un căne nu te vinde... dar omu-i... schimbător!

Zemir.

Ha! Ești glumeț Bogdane și gluma chiar te prinde!
Cu fața și cu vorba-ți tu mreje poți intinde,
Să prînđi ușor nu numai cei zimbrî fioroși —
Dar chiar pe-orice feciôră cu nurii drăgostoși,
Ce altuia 'npotrivă s'ar pune cu 'ndârjire!
Deci, mult mai bine-ai face dec'ai avé 'ngrigire
Să lași vênatu 'ncolo, și 'n brațe femeesci
Să-ți legeni trupul fraged ce pré mult ți-l trudești!

Bogdan

Sînt slab la trup ce-i... dar am inima mare,
Și un român ca mine... el grijă n'are

De-o firă ori de-un dușman ; ș-atunci când pică chiar,
El 'naltă cinstea, fala, pe-al țerei sale-altar !
— Acum, te rog, ascultă : la Curtea ta veniram
Să ne-odihnim o clipă. Ș-apoi, mai audirăm,
Că ai tu in vechi pivniți un vin uitat din Krim,
Ce-ți versă 'n sânge viêtă ; și astfel, noi dorim
Cu tine cunoșcintă făcend, să facem încă
Și cu cel vin pré falnic din pivniță-ți adancă.

Zemir (strigând.)

Hei voi ! Să se aducă un vechiu ulcior de Krim !

(Lui Bogdan.)

De bună cunoșcintă acuş o să ciocnim.

Bogdan.

Te-arăți un bun prieten, — și vinu-ți de-o să fie
Precum s'arată firea-ți, atunci, a ta domnie
Să cade-a fi cântată ca ș-a lui Bacus-đeu !

(Va urmă.)

N. A. Bogdan.

Scrisóre.

Sorei mele Sofia Andronescu.

*M*e întrebi, iubită soră, de mi-e traiul bun séu réu,
D'am mai scris vr'o poesie ?

O, draguță, gândul teu,

Precum véd se tot alintă, mai se 'ntorce inapoi,
Dar, mai creșce viorele pe mormanul de gunoi ?
Pe sub sfărimate corde, când eșit-a vre un vers,
Ce mai póte spune-un suflet când ilusii i-s'au șters ;
Când c'o judecată rece, el, nimicul a pėtruns
Și in urmă lacrimi n'are să se plângă de ajuns ?

Pustiți când sânt de flacări ce remâne din vulcani,
Pe decepții când îi numeri ce s'alege d'ai tei ani ?
Mórte-i viêtă care pórtă pe iubire drept caliu,
Tu, vėđut-ai, vre odată, maluri rupte d'un pėriu ?
Liniștite, — argintóse undele-i abia murmur
Și auđul ți-l incântă...

Dulce e al lor susur...

Te privești, ca 'ntr'o oglindă, de pe prund culegi la flori
Și 'mpletești cununi frumoșe pentru mândre serbători.
O dar când infuriate și mugind s'aud, sosesc
Valuri ce sfărâm, dobóră tot ce 'n cale întelnesc,
Du-te, fugi, te depărtéză...

Înțelegi că pustiit

Ca și țermul stă in lume sufletul ce a iubit ?

Oh, am stat și pân la urmă impietrită am estat.
Đi cu đi, oră cu oră, cum s'au stîns s'au spulberat
Și ilusii și credință ș-ale mele visuri.

Tot !

Că-s bėtrână de durere, a 'nțelege ađi mai pot
Scepticul, cu suflet rece ; ris-a póte de-al meu plâns,
Rid și eu, ba rid cu lacrimi ađi când gândurile-am strîns
Ca să-mi đică : Ești cu minte !

Ei, ce 'n nesimțire 'nec

Tot ce-i nobil tot ce-i mare.

ÉR intregul lor avént

Se cuprinde in mănecare, here, bani intr'un cuvént !...

*

Ce să scriu ?

Dintr'a mea pénă curge-acum numai venin,
Dragoste, Dumneđeire nu cunosc.

Ađi me inchin

Nu mai nepăsărei órbe.

Fericit-e cel nebul ;

P'asă drum mărăgăritare cum vrei tu să mai adun ?
Lasă-me, me dá uitărei, nu-mi mai cere ca să scriu,
Sânt ca mórta :

Trist-e glasul ce respunde din sicriu !

Ploești 11 aprilie 1890.

Smara.

Istoria districtelor românești in Băna- tul timișan.

*C*a să se póta constată cu certitudine istoria colonisărei românilor in Bănatul timișan, este de trebuință a cunoșce de-o parte pas cu pas necesitatea și intențiunile rețelelor puse aci in lucrare, ér de alta parte folosința acestor drumuri pe teritorul acesta.

Este inse adevėrat și aceea stare de lucrui, că e obscură documentarea faselor și evenemintelor minutive a coloniilor transferate din tótă urbea romană ; pentru că de-o parte nici ênșii-și istoricii romani italice, nici ênsa-ș poesía lor nu a lăsat lucrări positive despre fazele coloniilor spedate a impopora un teren cu deseversire despoporat — și cum s'a petrecut procesul reimpoporațiunei. Se vede că scriitorii romani nu aflaseră ritme și frase periodice destul de pocnitoare pentru a descrie istoricul coloniilor romane aci in Dacia. A trebuit inse să fie, de nu alta, dar a trebuit ca Cesarii și senatul roman să póte in evidență un racioținiu asupra erogatelor severșite, cu nenumeratele drumuri și castre militare. Inse ne lipsesc datele acestea din cari am puté eruá multe cari ar documentá despre starea coloniilor prime. Ne bucurám inse, că șciința de ađi, și truda bărbaților de specialitate istorică, ne fac đilnic descoperiri din cari putem să derivám tóte acele tase peste cari a trebuit să trecă coloniile romane aci pe pământul Daciei. Este constatat, că istoria unei familii abia o poți urmări pân' la 5, 6 genunche. Némurile se perd, se descompun, se algamiséză. Așá e procesul și cu popórele ; unele mai mult, altele mai puțin s'au algamizat. Poporul roman, ca un popor de toleranță, a atras la sine multe némuri, chiar incepénd dela renașcerea lui.

Coloniștii încă nu mult se ved a se ocupa cu descrierea istoriei lor proprie. Un singur monument de pėtră, și pe acésta niște epitafii descifrabile, ne-a lăsat numai o reminiscență a unei glorii care mai bine să pėrá cu deseversire, decât aceea să nu existe in perpetu. Ne-a ramas numele unui Marcu Papiriu prefectul Danubiului și Tibiscului ; Ollie Trog curatorul rețelelor ; Publius Furius Saturninus propretorului Daciei. Au putut să fie puternici, ómeni de o activitate rară, dar despre acțiunile lor numai niște pėtrii monumentale mărturisesc. Nu se póte tăgădui, că s'a pus in combinare o mulțime de doveđi imaginate despre procesul colonisărei romane, dar acestea nu sânt destul de vedite și positive, ca să nu póta fi combătute. Singur ce mai avem, este singura povestire a ênsu-și poporului ; datinile sale, cultul divinității păgâne, cântările și modul de conservare a némului propriu. Acestea tradițiuni sânt basa pozitivă a némului românesc.

Este dovedită acea impregiurare, că colonisarea Daciei s'a făcut nu numai neinterupt sub dominațiunea romană, dar acésta a durat chiar și sub decadență și cu mai multă desperare, de care emigrare colonială s'a alipit și alte popóre mai cu sémă din Ilirie, cari coloni străine a trebuit mult să străforme originalitatea némului și nomenclatura teremului. De

aci se p \acute{o} te esplic \acute{a} , c \acute{a} in B \acute{a} natul timi \acute{s} an intimpin \acute{a} m o nomenclatur \acute{a} s lav \acute{a} .¹ Vitalitatea latin \acute{a} a amalgamisat pop \acute{o} rele, dar cu nomenclatura s'a naturalisat tole- ran \acute{a} roman \acute{a} .

Recelele cari au traversat Timi \acute{s} ana denot \acute{a} p \acute{a} n la probabilitate, c \acute{a} aci s'a sev \acute{e} r \acute{s} it o vitalitate de gu- vernament estraordinar de care abi \acute{a} se mai p \acute{o} te con- stat \acute{a} airea. \acute{S} i t \acute{o} te acestea lucr \acute{a} ri \acute{s} i institutiuni au avut menirea a tin \acute{e} in curent ap \acute{e} rea, comunicarea \acute{s} i inlesnirea traiului de o parte; \acute{e} r de alta parte posibilitatea administra \acute{t} iunii, necesar \acute{a} fa \acute{c} u cu mul- \acute{t} imea coloni \acute{s} tilor adaposti \acute{i} in nenum \acute{e} ratele castre, municipii, sate \acute{s} i predii, peste tot teremul B \acute{a} natului timi \acute{s} an.

Pentru c \acute{a} , ce alta trebuin \acute{t} \acute{a} ar fi fost s \acute{a} aib \acute{a} recelele prelungite in sus \acute{s} i curmezi \acute{s} ul \acute{t} erei? Ce alta castrele de ap \acute{e} rare? D \acute{e} c \acute{a} aci nu ar fi fost o mul- \acute{t} ime de colonii, cari reclamau inlesnirea comunica- \acute{t} iunii, \acute{s} i ap \acute{e} rea personal \acute{a} ? Pentru dragul b \acute{a} l \acute{t} ilor? Pentru de \acute{s} erturile Timi \acute{s} anei? Pentru codrii seculari? Nu er \acute{a} trebuin \acute{t} ca Roma s \acute{a} cheltue vistieria sa, \acute{s} i s \acute{a} tin \acute{a} in servitiu o armat \acute{a} considerabil \acute{a} , ca aci s \acute{a} fac \acute{a} d \acute{o} r \acute{a} eserci \acute{t} ii militare cu ferele s \acute{e} lbatic \acute{e} ? Este dar net \acute{a} g \acute{a} duit, c \acute{a} Roma aci in B \acute{a} natul timi \acute{s} an avea o proprietate impoporat \acute{a} \acute{s} i prov \acute{e} du \acute{t} \acute{a} cu t \acute{o} te drep- turile \acute{s} i prerogativele italiice.

Din acest proces de colonizare in modul acesta deseve \acute{s} it, mul \acute{t} i istorici se v \acute{e} d a deduce fa \acute{c} u de noi rom \acute{a} nii o imagina \acute{t} ie, c \acute{a} noi descenden \acute{t} ii coloniilor romane, am fi trecut peste un proces de amalgamisare, care cu deseve \acute{s} ire ar fi alterat ob \acute{e} r \acute{s} ia n \acute{o} str \acute{a} ita- lic \acute{a} . Dar acest proces nu numai cu noi s'a s \acute{e} v \acute{e} r \acute{s} it, in modul acesta; s'a proces cu \acute{e} nsa \acute{s} i propria Italia ab originem; mai t \acute{a} r \acute{d} iu cu Gali, cu Spanioli \acute{s} i cu Germani etc.²

S \acute{a} vedem acest proces de amalgamisare la n \acute{e} m \acute{u} l unguresc. Restimpul de abi \acute{a} 1000 ani ce dovede \acute{s} ce? \acute{O} re unde s \acute{u} nt originalit \acute{a} țile maghiare? O statistic \acute{a} familiar \acute{a} ce ar dovedi? Ce alt \acute{a} , dec \acute{a} t c \acute{a} acest n \acute{e} m a absorbit pe Cumanii, pe T \acute{a} tari, mai t \acute{a} r \acute{d} iu pe Slo- vaci, Germani, pe Ovrei \acute{s} i pr \acute{e} pu \acute{t} ini Rom \acute{a} ni. Acest mixtum compositum aie \acute{v} ea ar merita o nomenclatur \acute{a} academic \acute{a} , prin care s'ar put \acute{e} alc \acute{a} tu \acute{i} numirea nos- tim \acute{a} a n \acute{e} m \acute{u} lului amalgamisat p \acute{a} n \acute{a} la perirea ob \acute{e} r \acute{s} iei.

I.

Charta geografic \acute{a} alui Conrad Peutinger³ desem- nat \acute{a} dup \acute{a} originalul tablei geografice a imp \acute{e} rat. Ale- sandru Sever (222—235) ne pune in o perspectiv \acute{a} starea curent \acute{a} a Daciei cu t \acute{o} te colonis \acute{a} riile ei. Ac \acute{e} sta chart \acute{a} , de \acute{s} i nu e precis \acute{a} \acute{s} i nu posed \acute{e} esactitatea unei charte a timpului nostru, inse ne serve \acute{s} ce de o doved \acute{a} , c \acute{a} imperiul roman avea aci o colonizare pentru care deseve \acute{s} ise \acute{s} i puse in lucrare t \acute{o} te pu- terile ei. Afl \acute{a} m pe ac \acute{e} sta chart \acute{a} o mul \acute{t} ime de muni- cipii, castre \acute{s} i posi \acute{t} ii de o ins \acute{e} mn \acute{a} tafe strategic \acute{a} , cari au trebuit fire \acute{s} ce s \acute{a} fi fost impoporate \acute{s} i ocupate de diferite nuan \acute{t} e de popora \acute{t} ie. Lipsesc inse pe ac \acute{e} sta chart \acute{a} posturile comunilor acelor colonii cari apar- tineau agricultorilor \acute{s} i lucr \acute{a} torilor, cari au trebuit s \acute{a} fi fost considerabil \acute{a} , \acute{s} i pe care colonizare a trebuit s \acute{a} se pun \acute{a} mare ingrigire, din pricin \acute{a} c \acute{a} Dacia er \acute{a} un terem f \acute{a} r \acute{a} bra \acute{t} \acute{a} lucr \acute{a} to \acute{r} e. Charta lui Peutinger, — ca t $\acute{o$ te chartele din vechime, — se p $\acute{o$ te consi- der \acute{a} , de o asemnare stratig \acute{a} , ca \acute{s} i Orbis-Pictus

ce figur \acute{a} sub porticul lui August.¹ Din ac \acute{e} sta ne pu- tem conchide, c \acute{a} colonizarea B \acute{a} natului timi \acute{s} an a trebuit s \acute{a} fie considerabil \acute{a} chiar la primii ani ai ocu- pa \acute{t} iunii — pentru c \acute{a} , ce necesitate er \acute{a} atunci de universitatea Utricalialilor? de curatoriatul drumuri- lor? de gimnasiardi? \acute{s} i apoi ce necesitate ar fi fost de procuratorul minelor \acute{s} i de \acute{e} nsu \acute{s} i prefectul terito- rului? Se vede dar cu certitudine, c \acute{a} Dacia peste tot, dar cu deosebire, c \acute{a} Timi $\acute{s$ ana a fost poporat \acute{a} cu t $\acute{o$ te branchele \acute{s} i specialit \acute{a} țile de \acute{o} meni lucr \acute{a} tori, cari aveau trebuin \acute{t} de un guvernament a pune in ordine recerin \acute{t} ele colonis \acute{a} rilor esondate aci din tot imperiul roman.

Podul peste Dun \acute{a} re \acute{s} i rec \acute{e} ua artificios \acute{a} in pr \acute{e} j- ma \acute{s} i pe \acute{t} ermurile Danubiului, a fost acea preg \acute{a} tire ce s'a pus in calcul de a inlesni trec \acute{a} to \acute{r} ea \acute{s} i tra- versarea proiectatei colonis \acute{a} ri. De unde esundar \acute{a} \acute{s} i cari fusese ob \acute{e} r \acute{s} ia lor, este cu anevoi \acute{a} a o devin \acute{a} ; p \acute{a} rerea mai universal \acute{a} a sava \acute{n} ilor este, c \acute{a} locul m \acute{a} ne \acute{c} arei a fost popora \acute{t} ia din intreg imperiul, care er \acute{a} peste m \acute{e} sura poporate. Ac \acute{e} sta popora \acute{t} ia italic \acute{a} a luat ini \acute{t} iativa \acute{s} i ei a trebuit s \acute{a} i se deie acest favor ca la un popor dominant, care in traversarea ei a luat cu sine \acute{s} i alte n \acute{e} muri aflate in drumul ei cu dorul a se ferici pe teremul Daciei.

Vadul de desc \acute{a} lecare pe teritorul Daciei a tre- buit s \acute{a} fie podul lui Traian, la care ab \acute{a} teau drumu- rile Mesiei \acute{s} i Iliricului. Prima sta \acute{t} iune er \acute{a} Dubretis (Turnu Severin) prov \acute{e} du \acute{t} cu castru militar \acute{s} i avea o asecuran \acute{a} militar \acute{a} de prima calitate, de unde apoi se dispuneau coloniile dup \acute{a} trebuin \acute{t} \acute{a} \acute{s} i recerin \acute{t} \acute{a} .

S \acute{a} observ \acute{a} m pas cu pas, recelele din B \acute{a} natul timi $\acute{s$ an, ca a \acute{s} \acute{a} s \acute{a} ne int \acute{a} rim in credin \acute{t} \acute{a} , c \acute{a} teremul acesta a fost colonizat de romani ab antiquo, \acute{s} i c \acute{a} rom \acute{a} nii au ocupat in continuu locuri \acute{e} ocupate de ei.

Primul municipiu ce s'a sta \acute{t} ionat l \acute{a} ng \acute{a} re \acute{t} iaua inspre Timi $\acute{s$ ana a fost \acute{t} ierna (Cernensium colonia in Dacia a divo Traiano deducta iuris Italiei) *Atropa* lui Ptolomeiu (Stationis Tsierna).² Ac \acute{e} sta sta \acute{t} iune, pre cum o afirm \acute{a} Mommsen, este Or \acute{s} ova (Ru \acute{s} ava) de \acute{a} di l \acute{a} ng \acute{a} riul Cerna — despre care poporul banatic c \acute{a} nt \acute{a} at \acute{a} - tea balade frum \acute{o} se \acute{s} i enar \acute{e} z \acute{a} minunile lui Ion Ior- govan³ tradi \acute{t} ii ce ne pun in contact cu divinitatea roman \acute{a} \acute{s} i cu divul Traian. Acestea povestiri nu s'au putut fiin \acute{t} de o popora \acute{t} ia venit \acute{a} mai recent in Ti- mi $\acute{s$ ana. Nu s'au putut rena \acute{s} ce in Tracia \acute{s} i Balcani, pentru c \acute{a} popora \acute{t} ia trac \acute{a} a avut divinitate pe Gebe- leisis (Zamolxis).⁴ \acute{s} i nu pe Zeus \acute{s} i pe Hercule.

Ac \acute{e} sta sta \acute{t} iune la Danubiu \acute{s} i intre Carpa \acute{t} ii B \acute{a} natului, a trebuit s \acute{a} fi fost de mare considerare topografic \acute{a} \acute{s} i comercial \acute{a} , de o parte pentru c \acute{a} aci er \acute{a} pasul de trec \acute{e} to \acute{r} e a coloniilor, \acute{e} r de alta parte comerciul ce se frecvent \acute{a} des cu p \acute{a} r \acute{t} ile Iliricului aci se vede a fi avut emporiul seu. Burdufarii (Utriculariorum) cari posed \acute{e} au in Dacia colegiul in on \acute{o} rea »Nemesis« (in honorem domus divinae Adrastiae Utriculariorum)⁵ \acute{a} nc \acute{a} dovede \acute{s} ce despre frecventarea com- merciului, \acute{s} i c \acute{a} ac \acute{e} sta specialitate de c \acute{a} st \acute{g} ig a fost c \acute{a} t se p $\acute{o$ te de desvoltat, pentru c \acute{a} esisten \acute{t} ia proprie a nenum \acute{e} ratelor colonii o reclamau; \acute{e} r de alta parte teremul agricol \acute{s} i industria pus \acute{a} in desvoltare a tre- buit s \acute{a} deie fiin \acute{t} burdufarilor, ca aci la \acute{t} ierna s \acute{a} se desv \acute{o} lte un municipiu de prima val \acute{o} re. Or \acute{s} ova actual \acute{a} edificat \acute{a} pe vechiul municipiu, din ad \acute{a} nci b \acute{e} - tr \acute{a} ne \acute{t} e se vede a- \acute{s} i fi p \acute{a} strat insu \acute{s} irea natural \acute{a} , care aci la malul Dun \acute{a} rii in fa \acute{c} u Serbiei, duce \acute{s} i \acute{a} di un

¹ Nestor afirm \acute{a} , c \acute{a} Dacii erau slav \acute{i} , apoi cucerit \acute{i} de ro- mani s'au retras in Litvania, unde lu \acute{a} r \acute{a} numele de Lechi.

² Xenopol pag. 93. Teoria lui R \acute{o} sler,

³ G. Tociescu Dacia ante de Rom.

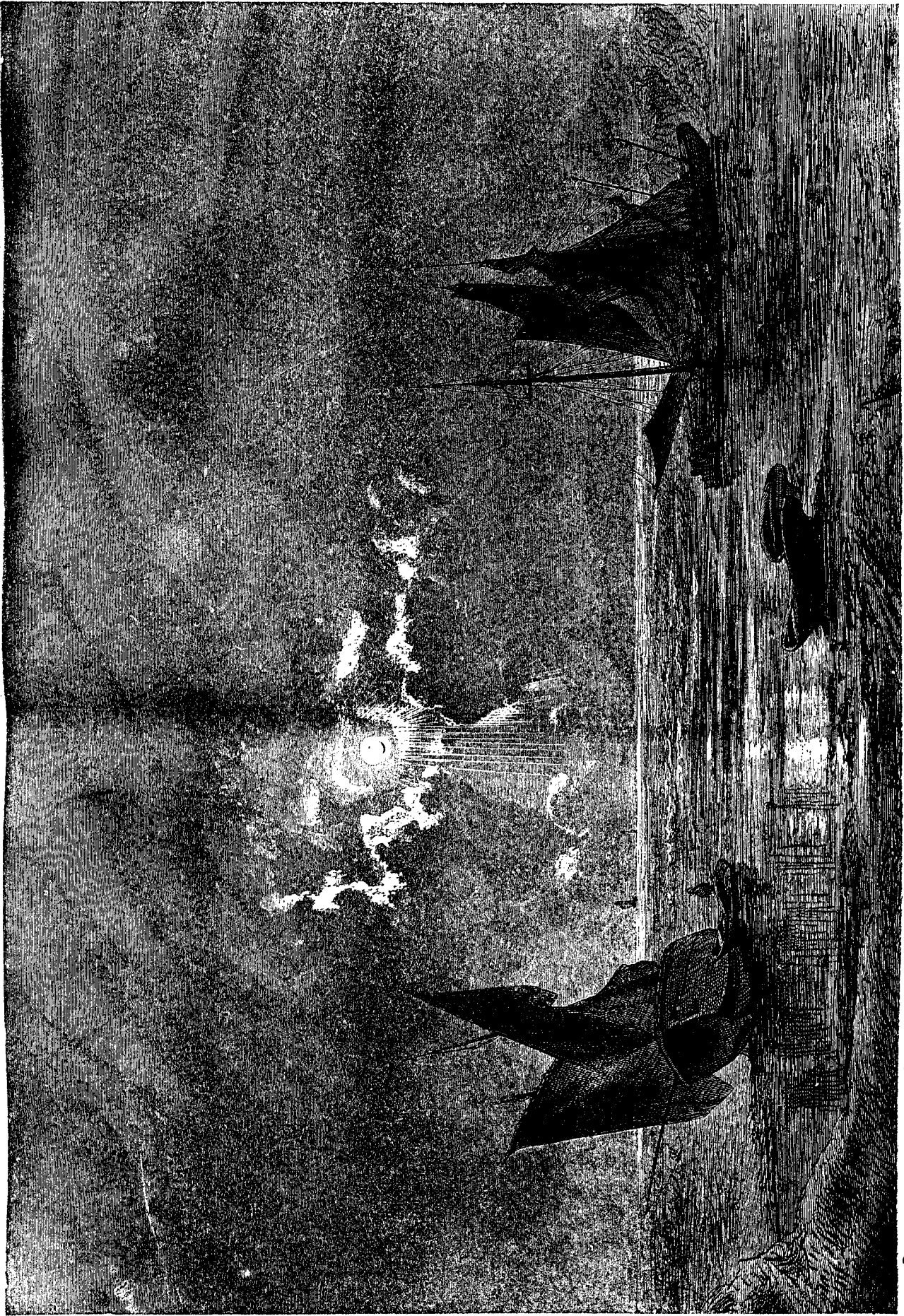
¹ M \acute{u} llendorf *Über die Weltkarte des Kaiser August. 1856.* G. Tociescu.

² Inscriptiune aflat \acute{a} in Media.

³ Ve \acute{t} i Baladele lui At Marienescu.

⁴ Gr. Tociescu Dacia a. Rom.

⁵ Descoperit acest monument la Micaza.

P E M A R E.

comerțiu destul de frecventat de și a fost călcată de totă suflarea dușmănoasă.^{1,2}

Dela Cernensium³ rețeaua banatică a traversat la Medias (Meadia.) Nomenclatura acestui municipiu este prę variată, esplicările sânt diverse. Ad mediam, Meditas, Mea-dia Băile igienice cunoscute și frecventate de aristocrația, suferindă, se vede că a creat nomenclatura Mea Dia, care numire o păstrează și ađi poporațiunea română de acolo. Monumentele aflate aci, mare parte la ocupațiunea austriacă transferate la Viena — dovedesc, că acestea băi inchinate ăietății Herculane, au fost sub o durată lungă de ani cercetate de elita romană postată aci in Timișana. Mommsen, Grisellini descifrează acestea inscripțiuni monumentale și vedem intrînzsele memoria glorioasă a coloniștilor, a căror viață s'a petrecut la noi.

Stațiunea Pretorio nu a putut fi de insemnătate, probabil a putut fi un castru militar. Unii istorici, o pun la Trugova și la Damasina de ađi. — Ukert la Cornea sêu la Teregova.⁴

Ad-Pannonis aprópe de Teregova, dar de pe charta Peutigeriană este o distanță destul de mare dela Pretorio, ca să dubităm poziția stațiunei la Teregova. Ukert afirmă a fi la Feneș, și Mammert la Temes.

Gaga (Gaganis) la Raven. Gazana D. Tocilescu ăice, că acesta stațiune ar fi identică cu Zeugma lui Ptolomeiu și se află aprópe de Slatina lângă podul Timișului, ér Ukert o stațiuneză la Ilova lângă muntele mic.⁵ Aci se referă pétra aflată la Szöny in Ungaria cu următoarea inscripție: M. AVR. ANTON IANO. DEX CIVITATE ZEVCMA QVI VIXIT ANN XXV. ELIODO. RVS F. PATRI. DUL FC.

Maschianis ađi Muncelul mic (Turnul lui Ovid.)⁶

Tibisco. Pe charta Peutinger acesta stațiune ocure pe doue linii. Una între stat: Maschianis și între Agnanis, pe care unii o susțin la incurgerea Bistrei in Timiș aprópe de Cavarán și Caransebeș.⁷ Un alt Tibisco ocure ca stațiune finală dela Vinimatio la Tibisco. Eu sânt de părere, că acest Tibisco e acela pe care Strabo și Ptolomeiu și pe afirmarea lor și Grisellini, îl pune la debordarea Mureșului in Tisa. Decă se póte da cređemént acestor istorici că: Dacia la apus era mărginită de riul Tibiscus și desparte pe lasigi-Metenați de daci, la miédă-nópte Carpații și cursul superior a Dnistrului, la răsărit Hierarsus (Siretul) pân' la vėrsarea lui in Danubiu.⁸ Decă otarul Daciei la apus este riul Tibiscus; atunci cum devine a crede că riul Timișului s'a numit Tibiscus? care curge prin mijlocul Bănatului și debordéză in Dunăre la Panciova? Și cum devine mai târđiu, că Tisa e numită Tibiscus? Presupunem că acesta mistificare de numiri s'a putut face atunci, când limitele acestor riuri cu esundările lor neînfrēnate, nu s'a putut distinge pe deplin.^{9,10}

¹ Artemidorum Apolloni magister collegi Iovis Cerneni. Represantă divinitatea locală a Cernei. Tocilescu.

² Beligonum (Orșova) Tiernensis. Aci la 1840 săpându-se un canal s'a descoperit mai multe sarcofage romane in cari s'a aflat 3 borcane de lut și monete de pe timpul împ. Gordian.

³ Valerius Felix miles coh IV. Stationis Tsernensis. Acesta inscripțiune aflată la Mehadia se vede a fi făcută pe timpul consulatului lui Regulus și Barbatius la 157. Ce dovedeșce că la Cerna era stațiune militară cu drepturi italice.

⁴ Veđi G. Tocilescu pag. 443.

⁵ Idem.

⁶ Idem.

⁷ Aci in apropiere s'a aflat o pétra cu inscripția. ORDO MVNI. TIB. (G Tocilescu.)

⁸ G. Tocilescu.

⁹ Böhm. Ist. Bănat.

¹⁰ Pesty Frigyes. Hist. Banat.

Acest municipiu pe timpul împ. Galicu, la intrevenirea soției lui Cornelia Salomina, a primit drepturi municipali, pentru cari cetățianii Tibiscului i-a făcut monumentul: Corneliae Salominae Augustae Conjugi Galieni Augusti Caesaris nostri Ordo Municipalis Tibiscanus devoto.¹ Numini majestatisque ejus. Așá dară e netemeinică afirmarea lui Sextus Rufus: Dacia Gallieno imperatore omissa est. Pentru că aflăm pe la anul 268 cetățenii Tibiscului arădicând monumente de devotațiune.

Festler și Grisellini nu fără temeiu afirmă că stațiunea Mea-Dia s'a numit Ad-Aguas sêu Aquisa. Acesta presupunere are destulă basă ca să-i se deie cređemént; pentru că șcim din praca romană, că ei nu întrebunțau nomenclatura Aqa² la stațiunile din pregiurimea riurilor sêu apelor baltice; ci numirile de aqua se distribuiau la stațiuni postate in apropierea apelor termale. Agusgranum Aquincum (Buda), Aquae Sextae (Francia) Aquae-Volaterranae (Italia) Fontes-Mattiaci sêu Aquae Mattiacae (Wiesbaden) etc. etc.

Prin secl. XIII aci la Mea-Dia aflăm o monăstire inchinată S. Nicodin al Tismanei, care purtă numele »Vodiția.« E probabil, că aci s'a ființat un locaș de retragere pe ruinile vechiului municipiu pus in ruină de barbarism, unde pe timpul lui Iustinian era fondat un episcopat. La 535 imp. Iustinian in Novela XI. face amintire, că a fondat la Aquisa un episcopat, care predomina peste Dacia ripensă.³ Esondarea slavinelor a slăvisat pe cum se vede tóte nomenclaturile romane.

Pe charta Peutinger stațiunea Ad aquas, este afară de linia rețelei, prin care carhtografii ar fi voit a documentă, că aci este un loc de mare insemnătate ad. igienic; unde escurge lumea romană a se resănătoșă. Pe petrele votive aflăm pe cele mai principale familii romane de pe timpul lui Traian, Hadrian, Antonii, M. I. Philippus, Traian Decius, Herennius Etruscus, Hostilianus, Gallus, Volusianus, Aemilianus și Gallienus cam până la 267 an. Chr.⁴

 V. Grozescu.

Nențeles.

Nențeles îmi este dorul,
Ce in sufletul meu simt;
Nențeles de nime 'n lume
? Pe acest rotund pământ.

Ce n'aș da să-l înțelegă
O ființă ce ador;
Și să-mi spună că-i sânt dragă,
Fericită ca să mor!

Elena Lupan.

¹ Acest monument s'a aflat la Foeni in comit. Torontal Aci s'a mai aflat și sarcofage romane. — Veđi Baragi Ist. Toront.

² Novela XI. Iustinian. pe sama archiepiscopului Catehian Intre altele ăice: pe lângă acesta noi dorim ca și episcopul eparhiei Aquira (apele Vodiția) care se află in Dacia ripensă se aterne de Sănțenia vóstră, și in viitor episcopul Aquis-ei să nu fie supus episcopului Mediteranei orașului Traiciei. Episcopul Aquis-ei trebuie să aibă putere peste tóte ținuturile orașului acestuia, și peste bisericile etc. N. Lașeu. Periodul intunecat in ist. Rom.

³ La 1736 generalul Hamilton ocupând dela turci locurile bănatice, a transferat cele mai frumoșe petri votive la Viena cari se pot vedé in coridorul bibliotecii imperiale.

⁴ Mommsen.

Christofor-Columb.

— Poemă în prosă. —

La ce-ai venit, Fernand? palorea feței tale îmi anunță o nouă nenorocire. — Vai! toate sforțările mele nu mai pot reține nava revoltată! Și decă peste puțin nu vor descoperi țermul, veți fi victima furiei lor: amăgiți în speranțele lor, strigă de-ți ia auzul, cerând ca niște fiare sângele șefului lor, acuzându-l de înșelător.

D'abiă isprăvise vorba și mulțimea iritată năvăleşce în camera amiralului. Turbarea și desnădejdea se zugrăvesc în ochii lor sclipind în fundul capului, pe fețele lor stôrse de fôme: — Trădătorule! — i strigă ei, unde este bogăția pe care ne-ai promis-o?

— Nu ne dai pâne; ei bine, dă-ne sânge! — Sânge! repetă într'un glas trupa 'n desordine. « Amiralul, cu liniștea 'n suflet, întimpină mânia lor cu curagiu. — Decă ve trebuie sânge, adăpați-ve-ți dintr'al meu, le dișe el, și trăiți. Totuș ve cer să me lăsați să mai vèd odată sôrele ridicându-se deasupra acestui orizont.

— Și decă mâne aurora nu va lumină nici un țerm liberator, me supun morții; să urmărim deci întreprinderea noastră până a doua zi, și să avem cu toții credință 'n Dumneșeu. « Aerul majestos al eroului, cuvintele lui temeinice, domolesc și de astă-dată răscôla. Ei se depărtéză, sângele-i e cruțat cu condiție.

— Da, până mâne. Dar decă mâne întêile raze de lumină nu le vor arătă nici un țerm, tu, sêrmene martir, vei vedé sôrele strălucind pentru cea din urmă ôră! Inspăimântătorul pact e semnat, și revêrsatul-șorilor de mâne va decide de sôrtea marelui explorator, neîntrecutului inventator.

Sôrele apuse, ziua se duce; muchiile ascuțite ale năvilor brăsdéză colosul mării cu ciocotele lor jalnice; stelele, vecinicele candelae ale bolței cereșci s'atêrnă tăcute la locurile lor obișnuite, — sus. Inse nicăiri un fir de speranță; nicăiri, deasupra acestui deșert umed, un punct pe care ochiul să se pôta odihni.

Somnul nu s'a apropiat o lécă de pleópele lui Columb. Pe piept îi stă ca o pétră de móră; cu privirea înțepenită în spre sôre-apune, caută să despice întunecimile: — Iușce-ți șborul, o corabia mea slăvită! și fă ca să nu mor înainte de a salută pământul pe care Dumneșeu l'a făgăduit visurilor mele.

— Și tu, Dumneșeule a tot puternic, aruncă o căutătură asupra acestor mateloți care me încungiră! nu îi lăsă să cadă în acest nemêsurat mormânt fără a le da o mângăere! « Astfel își da pe față mișcarea sufletescă eroul noului pământ, și în acelaș timp, un pas precipitat se îndreptéză 'n spre ușă. — Tu ești, Fernand! ce vine să-mi mai spue, obrazul teu cel palid?

— Ah! Columb, tot e pierdut! șorile se ivesc la rêsărit. — Fii liniștit, amice, ori ce lumină e trimisă de Dumneșeu; mâna sa atinge dela un pol la celalalt: ea îmi va potrivi, decă e de trebuință, potica care duce la mórte. — Adio, Columb, adio; étă-i, étă-i, acești furioși, care vin! «

Abiă apucase să sfêrșescă vorba și mulțimea înfierbîntată intră ca un trăsnet în odaia amiralului. — Șciú ce cereți, le dișe el; sânt gata: marea își va primi prada. Inse urmăriți ceea ce cu toții am început, căci țelul nu e departe. Și Dumneșeu să ve ierte rătăcirea vóstră!

Săbiile amenințătore rêsună, ele es din tece mai în acelaș timp, un strigăt sêlbatec și omoritor despică vêsduhurile; eroul se pregăteșce cu liniște pen-

tru sôrtea care-l așteptă. Tóte legăturile respectului datorite amiralului sânt sdrobite: câțiva îl apucă, îl târesc la marginea prăpastiei... Pământ!... ășt cuvânt resună de-odată din susul catartului: Pământ! Pământ!

O fâșie de purpură se arată ochilor tuturor la orizont: acesta-i țermul de scăpare care poleieșce razele cerului, acest țerm ghicit, — acest pământ visat de geniul nemuritor... Toți se aruncară uimiți la picioarele marelui om, și slăvesc pe Domnul. Sfântul-Salvator eră descoperit, — restul eră aprópe!

Scarlat C. Moscu.

Columb (Christofor), celebrul navigator, născut la Genua (Italia) în 1441, eră fiul unui scărmanator de lână (drândar), care îl destină a-i urmă meseria; el inse se apucă și studiă cu mult succes matematicile, și în particular cosmographia. Acest studiu îi dete idea că în oceanul occidental ar esistă un continent întreg. El comunică acéstă idee, rënd pe rënd, guvernului din Genua, Franciei, regelui Portugaliei; inse proiectul lui nefind bine primit de aceste state, se adresă lui Ferdinand și Isabellei, care domniau în Spania, și care îi procurară trei vase. Intinse pân-dele în ziua de 6 septembrie 1492 și la 12 octombrie acelaș an descinse pe pământul insulei Sfântului-Salvator (Guana-Bay, Guana-Hany), insulă în America Septentrională, una dintre Lucaye: primul pământ al lui Columb!... De aci, el porni cătră Cuba și Hispaniola. Le luă în posesiune, amêndoué aceste insule în numele suveraului seu; și apoi se renturnă în Europa, unde fu primit cu mari semne de bucurie și de considerațiune. I se deteră titluri de noblețe, și îl numiră amiral al Indiilor. În acéstă calitate plecă din nou, și descoperi lamaica, inse șciind că mulți îl săpau la curtea Spaniei, el se reintôrse și se justifică. Intr'o a treia călătorie, el descoperi Paria, întêiul loc de pe continentul pe care-l zărise. În anul 1500, fu readus în Spania, încercat de fiare; dar și de astă-dată inocența sa recunoscându-se peste puțin, plecă pentru o altă espedițiune. Christofor-Columb muri în anul 1506, și fu înmormântat în interiorul catedralei din Sevilla.

Balada ce dăm astăzi cititorilor noștri reprezintă ultimele zile ale descoperirii insulei Sfântului-Salvator. Fernand despre care se vorbeșce în acéstă baladă e un amic de școlă al lui Columb și atașat pe lângă densusul în aceste faimóse espedițiuni, cu un grad subsequent.

(Nota autorului.)

Cartea vieței.

Cine-și cunoșce dușmanul și nu se fereșce de el, e dușman și e însuș.

*

Invêțatul în mijlocul proștilor e ca o evanghelie în casa necredinșorilor.

*

Nu așteptă să-ți cânte privighetórea când ai închis-o în aceeași colivie cu o cióră.

*

Fugi de omul cel reu când este deștept și invêțat; șarpele e tot șarpe, chiar când are pe cap o pétră nestimată.

*

Femeile rele au miere pe buze și otravă în inimă.

Academia Română.

— Sesiunea generală din 1890. —

IV.

În ședința din 24 martie (5 aprilie) dl N. Quintescu citește raportul comisiei de 9 pentru premiul Nasturel-Herescu de 4000 lei, pentru cea mai bună carte scrisă în limba română cu conținut de ori ce natură, care se va judeca mai meritorie printre cele publicate dela 1 ianuarie până la 31 decembrie 1889.

Comisiunea a eliminat două lucrări: »Județul Bacău«, studiu agricol și economic de P. S. Radian; »Apele potabile din București din punctul de vedere chimic și microbiologic« de A. Urban, — fiind că amândouă sunt făcute din oficiu și plătite de stat.

Următoarele două lucrări au fost respinse unanim: »Viața lui Marcu Tulliu Cicero, cu o deosebită privire la corespondența sa epistolară« de dl I. V. Barcian, care nici prin estinderea sa, nici prin forța intelectuală nu poate avea pretențiunea de a fi considerată; »Photometrul automatic« de un Anonim, nu are base științifice.

Anacreon, cântece lirice, traduse de dl M. Gr. Bonachi, a intrunit un vot, 6 contra.

Manualul de introducere în sântele cărți ale testamentului vechiu, de I. de Onciul, a intrunit 2 voturi, 5 contra.

Quatours pour 2 violons, alto et violoncell, nr. 1—5 Leipzig, de C. Dimitrescu, — cvartete musicale, examinate de bărbați de specialitate, (Gr. Cantacuzino și Wachmann), au intrunit 5 voturi pentru și 2 contra.

Incepându-se discuțiunea, ia cuvântul dl D. A. Sturdza și se pronunță contra premiării lui Bonachi, căci și raportorul dl Papadopol-Calimach a șis, că limba din traducerea dlui Bonachi e numai testul de bună, pe când Academia trebuie să ceară o lucrare perfectă. Combate asemenea premiarea compozițiilor musicale ale dlui C. Dimitrescu, căci testamentul nu dispune de încurajarea muzicii; s'a premiat, ce e dreptul odată și o lucrare musicală, dar atunci s'a publicat anume un concurs pentru culegere de melodii românești. Lucrarea dlui Onciul e analizată de dl Barițiu cu multă pătrundere, cartea e valoroasă, deci propune să i se voteze premiul. O carte bună, scrisă afară din regatul României, merită să fie considerată. Să fim cu mare atențiune, decă dincolo ese o carte bună, căci prin asta i dăm mare încurajare. Prin asta arătăm, că purtăm un viu interes pentru mișcarea literară de dincolo. Acolo biserica e o colonă de care se rașemă naționalitatea. Să întărim acea colonă.

Dl Ștefanescu șustine, că Academia poate să premize și lucrări musicale, căci statutele nu opresc acesta, ba chiar o indică.

Dl Șion șustine cartea lui Onciul. Dl Aurelian se declară contra premiării lucrării musicale. Dl Poni ridică cestiunea, că comisiunea n'are dreptul a respinge dela concurs cele două lucrări. Dl Sturdza asemenea e de acesta părere, căci Academia trebuie să cerceteze tot ce i se trimite. Dl Cobălcescu pledază pentru premiarea lucrării musicale.

Punându-se la vot: Cvartetele dlui Dimitrescu obțin 6 bile albe pentru și 15 negre contra, deci se respinge. Cartea dlui Onciul obține 12 bile albe și 10 negre contra; dar neavând majoritatea regulamen-

tară, se va pune la vot a dona oră în ședința următoare. Traducerea lui Anacreon de dl Bonachi se respinge cu 12 bile negre contra a 9 bile albe.

*

La 25 martie (6 aprilie) s'era la 8^{1/2} ore ședința publică solemnă în sala senatului, fiind față regele, regina și moștenitorul tronului și un public imens.

În acesta ședința regina, Carmen Sylva, ceteșe legenda sa intitulată: »Visul poetului.«

Despre impresiunea generală, deterăm samă în nr. 13 al foii noastre. De astadată publicăm respunsul dlui secretar general D. A. Sturdza, intimpinat cu entusiasm general.

Etă discursul frumos al dlui Sturdza:

»Lumea admiră și iubeșce pe acei asupra cărorora s'a revărsat harul ceresc de a cânta durerile și fericirile, cugetările și aspirațiunile ce de vécuri o mișcă și o împing spre o perfecțiune tot mai mare. Poporele au binecuvântat totdeuna sufletele infocate de dorul cel nestins, aprins de dumnezeire în inimile lor. Când inse cel ales dintre toți ocupă locul de frunte în popor și când strunele alăutei sunt mișcate de mâna gingașe a unei femei, farmecul ce se revărsă asupra tuturora e fără sémén. (Aplause.)

»Multe minuni am vécuit noi Români severșin-du-se în această de Dumneșeu binecuvântată patrie a noastră. Din două țeri impilate ne-am înălțat cu putere și ne-am luat avântul: încă mai mult, avem conștiința acelei puteri, celui avânt. (Aplause.) Am atras asupra noastră respectul altora și am luat un loc în mersul lumii. (Aplause.) Din țera și din popor fără de rost, ne-am făcut o țera și un popor cu rost. (Aplause.)

»Dar minunea, care vine ca o binecuvântare cerească, este aceea a vedé strălucind pe tronul țerii în fața poporului — munca neincetată: — nu numai munca cârmaciului gânditor și înțelept, ci încă munca aceleia, căreia i s'a dat glas și vers de a mișcă inimile până în adâncurile lor nemăsurate. (Aplause.)

»Vor posede Academiile celorlalte țeri mai vechi mulți învățați, dinaintea cărora lumea întregă se închină cu respect; dar noi, Academia română, cea mai tineră din corporațiunile învățate, avem o rară fericire, aceea de a admiră în regina țerii pe cântăreța, a căreia veste a trecut în adevăr, cum șice Românil, peste șapte țeri și peste șapte mări. (Aplause.)

»Șântem mândri de Carmen Sylva și mulțumim ilustrei noastre protectore, că nu a pregetat a veni printre noi și a luă parte activă la lucrările noastre. (Aplause.)

»Numele Vostru, regină, ca și numele marelui nostru rege, vor fi totdeuna ca doi lucéferi, ale căror raze vor lumină și încălđi în veci mersul poporului român. (Aplause.)

»Să trăiți, Maiestățile Vostre, mulți ani, spre a întări tot mai mult mărăța clădire ce s'a fundat pe credința, pe voința și pe munca poporului român. »Să trăeșcă urmașul Vostru, ca să umble pe calea ce ați deschis cu aceeaș inimă învăpăiată pentru binele poporului și decisă a lucră pentru gloria patriei. (Aplause îndelungi.)

După liniștirea entusiasmului ce nu se poate descrie, regele-president suspinde ședința pe 5 minute.

Apoi ia cuvântul dl Tocilescu, noul membru al Academiei, și face o dare de samă despre Zilot Românul și despre o descoperire etnografică a sa din Dobrogiă.

Ședința se incheie la 10 ore, în mijlocul unui entusiasm mare.

*

Agendele celor doue ședințe din urmă le resu-
măm în următoarele:

Premiul Eliade Radulescu de 5,000 lei, pentru care a fost publicat subiectul: »Istoria școlilor în țările române în prima jumătate a secolului XIX până la anul 1864« s'a dat scrierii anonime: »Analele culturii române« în 6 tomuri, care în tomul al 7-le se continuă sub titlul: »Analele culturii naționale.«

S'a deschis plicul cu semnatura autorului și în aplausele unanime ale Academiei s'a cetit numele dlui V. A. Urechiă. Autorul nu eră de față și intrând după câțva timp în ședință, a fost primit cu aplause și felicitări pentru monumentală sa lucrare.

Tôte celelalte opere ce s'au înaintat Academiei în acest an spre premiare, au fost găsite unele slabe, ér altele ca neîntrunind condițiunile cerute de Academie.

În sfârșit s'a ales noul biou al Academiei pe anul 1890—91. Președintele dl M. Cogălnicean declară, că din cauza bătrâneței, n'ar mai puté să priméscă a fi ales. Se alege dar președinte dl Ioan Ghica, actual ministru-plenipotențiar al României la Londra; vicepreședinți au ramas tot cei din anul trecut, adecă dnii: B. P. Hașdău, Nic. Ionescu și P. S. Aurelian.

Președinte al secțiunii literare dl Titu Maiorescu, vicepreședinte dl Iacob Negruzzi; președinte al secțiunii istorice dl V. A. Urechiă, vicepreședinte dl Papadopol-Calimach; președinte al secțiunii de științe dl Nicolae Crețulescu, vicepreședinte generalul Fălcoian.

Înainte d'a se coborî dela biouul președential, dl M. Cogălnicean rostește un discurs.

ÉR dl secretar general D. A. Sturdza citește raportul general al lucrărilor din sesiunea actuală, cu care se închide sesiunea.

După încheiere o telegramă semnată de toți membri Academiei Române a fost transmisă dlui Ioan Ghica la Londra, aratându-i bucuria ce simt de a-l alege din nou ca președinte al areopagului nostru literar.

*

Încheiând acest raport făcut anume pentru »Familia«, mulțumim dlui I. Bian, bibliotecarul Academiei, pentru amabilitatea cu care ne-a pus la dispoziție procesele verbale și actele, din cari estraserăm acestea informațiuni.

Pe mare.

— Veți ilustrațiunea din nr. acesta. —

Este o dicităre bătrână, că cel ce nu se știe rugă lui Dumnezeu, să mérgă pe mare. Este adânc, grozav, covârșitor sentimental ce cprinde pe om, când inteia-óră se află pe nemărginitul luciului mării, când nu mai zărești pământul, când nu mai veți decât marea și — cerul. Și când valurile se ridică și când în tot momentul îți aștepți mórtea, cați în genunchi și gura-ți rostește rugăciuni ferbinți...

Dar când marea e liniștită, atunci e frumos, minunat. Vederea ce ți-se întinde înaintea ochilor, e măreță, înuimitoră. Un astfel de tablou înfătoșeză și ilustrațiunea din nr. acesta.

I. H.

Literatură și arte.

Șcri literare și artistice. Dl Ion Ghica va publică în curënd un volum intitulat: »Amintiri din

pribeția dela 1848.« — Dl George Coșbuc a tradus poema »Mazepa« de lord Byron. — Dl N. Tincu lucréză la o dramă intitulată: »Dómna Kiajna«: subiect la care mai lucréză și dl N. Radulescu-Niger. — Dl Ion Bălăceanu, fost ministru resident al României la Constantinopol, a pus sub presă un volum cu titlul: »Impresiunile mele din străinătate, cât am fost ambasador. — Dl Ioan Pop Florentin, profesor de filosofie la liceul național din Iași, a terminat de scris un nou roman, intitulat: »Avram Iancu, regele Carpaților din 1848.« — Dl Bengescu-Dabija a scris o piesă estrasă din romanul »Salombo« al lui Flaubert și o va presintă direcțiunii Teatrului Național din București.

Linșteea Casei. Acesta e titlul unui nou roman de dl Ion C. Panțu, publicat de curënd la Brașov, în tipografia A. Mureșan. Autorul, care preferă să-și alegă sujetele din România, a scris și de astadă un roman care se petrece de dincolo. Astfel a avut d'a luptă cu doue pedeci: înteu cu cunoștința vieții sociale și a doua cu particularitatea graiului român de acolo. Încât a izbutit, va spune acuș critica. Noi constatăm, că în acésta lucrare autorul a pus mai multă acțiune decât în scrierile sale de pân' acuma. Prețul nu e însemnat.

Carmen Sylva a pus sub tipar un nou volum de piese teatrale, conținând șese bucăți, în limba germană. Titlul noului volum este »Frauen Muth.«

Critice literare. Dl Traian Demetrescu a pus sub tipar la Craiova și în curënd va apăre, un volum de »Portrete literare«, conținând amintiri, impresiuni și note critice asupra următoarelor ilustre figuri din literatura română și franceză: M-me Louise Achermann—Mihail Zamfirescu—Dimitrie Bolintineanu — Alfred de Musset—Veronica Micle—N. Nicolescu — Emile Zola — Mircea C. A. Rosseti — Ion Gherea — Paul Bourget—François Coppée—Mihail Eminescu. Abonamentul se plătește înainte 3 lei volumul.

Charta României. Dl locotenent V. I. Nicolau, din regimentul 13 de dorobanți din Iași, a lucrat o chartă completă a României, cuprindând și planurile tuturor orașelor de reședință din țără. Lucrarea dlui locotenent Nicolau, scrie »Românul« a fost esaminată de o comisie întocmită de marele stat major al armatei și compusă din dl general Fălcoianu și dnii coloneli Brătianu, Carcalețeanu și Lahovary, cari au găsit-o superiără tuturor lucrărilor de acelaș gen cari există și pe care o recomandă pentru usul școlilor militare și civile. Dl locotenent Nicolau a prezentat lucrarea sa și ministrului de resbel.

Pentru militari. La București a eșit de sub tipar: »Curs preparator de legislație, admirastrăție și comptabilitate militară« cuprindând: Tôte materiile cerute după program pentru înaintarea la gradul de Adjunct clasa I și Administrator principal; putënd servi și la depunerea examenului pentru gradul de maior în celelalte arme, în ceea ce privește numai legislația, admirastrăția și comptabilitatea militară, de căpitanul Mihail Opreșan. Acest curs se găsește de vëndare la autor pe prețul de 5 lei, la ministerul de resbel în București.

Teatru și musică.

Șcri teatrale și musicale. Dna Elena Dobrin n. Radulescu a compus în Lugoș un cor micst, cu care, după cum ne informéză »Fóia Diecesană«, s'a dus la Caransebeș și a eșecutat acolo în dumineca Tomei cântările liturgice. — La Iași se va da în 23 aprilie (5 maiu) un concert, în scop de a mări fondul deslinat pentru ridicarea unei statue lui Gh. Assaki.

Tinerimea română din Broșteni, de lângă Orașița, a arangiat acolo la 3/15 aprilie un concert și reprezentație teatrală. S'a cântat cvartetele: Eram pe-un vârf de munte, Coróna Moldovei, Corul vânătorilor, Diua triumfală și Cântec vânătoresc, sub conducerea învățătorului Martin Boghia. Apoi s'a jucat piesa: »Mama Anghelușa« in care a eselat dșóra Emilia Popovici; după aceea opereta: »Scara măței« in care au jucat bine dșórele Silvana Boghia și Ana Bunda, dimpreună cu dnii Ioan Veselin, Ioan Cioc și Avram Gióne. E de însemnat, că tinerii plugari din Broșteni numai înainte cu câteva luni s'au intrunit in chor vocal și că primul lor instructor a fost plugarul-chorist Iosif Păuț din Mercina.

Concert și teatru 'n Mehala. Comunitatea bisericescă gr. or. română din Mehala Timișorii, a arangiat, după cum aflăm din »Luminatoriul«, la 2/14 aprilie un concert și teatru sub conducerea preparandului Dimitrie Roman. Corul a cântat: »Êta diua triumfală« și »Crénga ruptă« de I. Vidu; preparandul N. Firu a declamat »Omul frumos« de A. Mureșan; Maria Rogean a declamat »Baba Ana« de I. Tripa; G. Târđiu a cântat solo: »Nu veđi colo«, și D. Roman »Șcii tu«, ér dșóra Cristina Roman a executat canțoneta »Călărașul român.« Serata a reeșit forțe bine și a făcut tuturor impresiunea cea mai bună.

Concert și teatru 'n Ghiroda. Corul vocal al plugarilor români din Chisetu va cânta in diua de St. George liturgia in biserica din Ghiroda, care atunci își va serbá hramul. Êrá după miédăđi va da concert și va reprezintă piesa »Ruga dela Chisetu« de Iosif Vulcan. La acésta serbare vor luá parte mulți din satele vecine.

Biserică și școlă.

Șoiri bisericșoi și șolare. Dl Nicolae Moțu din comitatul Aradului, a fost diilele trecute promovát de către facultatea de medicină a universității din Budapesta, la gradul de doctor in medicina universală. — Dl Iosif Opriș a dăruit bisericeii gr. c. din Dridif suma de 60 fl. pentru un policandru. — La Iași ministerul cultelor inființéază un seminar pentru preoți; spre scopul acesta, a cumpérat palatul dlui D. Sturdza, cu suma de 230,000 lei. — Vicarul B. Rațiu din Fágáraș a dăruit bisericeii gr. c. române din Cápalna doue parcele de viie, oferind totodată și banii pentru transcrierea acelor parcele pe cultul gr. c. din Cápalna. — Dl Svezozar Milcovici a dăruit bisericeii române gr. or. din Bunea, in protopresbiteratul Belințului, un rënd complet de ornate bisericșoi preoțșei, in suma de 120 fl. — Dl Liviu Marcu a fost promovát de universitatea din Budapesta la gradul de doctor in drept.

Archidieceasa Sibiiu. Sinodul archidieceșan s'a incheiat in sâmbăta trecută. Innalt-pré-sfinția Sa părintele archiepiscop și mitropolit Miron Romanul, fiind impedeat de bôlá, tóte ședințele, afară de primele, au fost conduse de vicarul archiepiscopesc dr. Ilarion Pușcariu. Părintele Nicanor Frateș a fost ales asesor ordinar in senatul strins bisericesc; ér in locul seu, s'a ales asesor consistorial onorar din cler in senatul consistorului archidieceșan protopopul din Brețe, părintele Dimitrie Caltofean. Dintre agendele celelalte amintim, că s'a votat clădirea unei case noue in locul casei vechi archidieceșane din strada Cisnădiei, pentru care scop s'a preliminarat suma de 100,000 fl.

Sinodul eparchial din Arad, după cum ne informéază »Luminatoriul«, s'a ținut sub presiul Pr. SSale părintelui episcop Ioan Mețian și a decurs in ordine și cu demnitate. Senatul școlar al consistoriu-

lui din Arad a presintat sinodului 5 regulamente: primul pentru regularea reuniunilor și conferințelor învățătoresci, al doile introduce visitatori de școle, al treilea se refere la cassele școlare de păstrare, al patralea reguléază bibliotecile poporale, ér al cincile se numeșce »Regulament pentru corurile vocale din diecesa Aradului.« Tóte au fost primite și consistoriile s'au însărcinat a le introduce prövisor.

Eparchia Caransebeș. Sinodul eparchial, intrunit in duminéca Tomei, a durat patru diile, in care s'au ținut șese ședințe, sub presiul Pr. SSale părintelui episcop Nicolea Popea, căruia deputații in mai multe rënduri și-au manifestat devotamentul. Dintre lucrările sinodului, cea mai de frunte este, facerea unui regulament pentru pensionarea preoților, a căruia trebuință a fost de mult simțită. Sinodul a fost bine cercetat, căci dintre toți deputații numai unspredece ênși au lipsit.

Fundațiunea lui G. Vlassa. Părintele George Vlassa, c. și r. capelan militar și protopop onorar in archidieceșca Blaș, a depus la capitulul din Blaș, drept fundațiune patru acții de ale institutului »Arieșana«, in valóre totală de 200 fl. Din vinitul capitalului fundațional, 75% se vor da in fiecare an pentru inmulțirea salarului învățătoresc dela școlá gr. c. română poporală din Cicud, 20% se vor adaugá la capitalul fundațional, ér 5% se vor da canonicului administrator. Dêcă din cele 20% se vor aduná erăș 100 fl., și venitele acestei sume se vor întrebuiță ca și ale capitalului original. Dêcă ar rămâné órecare prisos acela se va întrebuiță pentru ajutorarea școlarilor de ambe secesele din școlá numită.

Școlele române din Macedonia au luat un avênt forțe mare, așa că numărul elevilor creșce in fiecare di in mod forțe repede. Sentimentul național s'a dezvoltat in punctul d'a se manifestá prin fapte, cari sânt de natură a incuragiá partida româneșcă din acele locuri și a pune pe gânduri pe dușmanii limbei și naționalității române in Turcia, cari credeau deja greșaiți pe acei Români. Propaganda străină inse nu s'a descuragiat, ci din contrá și-a indoit silințele spre a greșai pe Românii din Macedonia. De aceea și lupta, ce esistă in localitățile acelea intre românism și străinism, s'a accentuat, a luat proporțiuni mai mari și cu caracter destul de serios. Propagandiștii străini au devenit mai furioși in ofensiva lor, ér Românii, insuflețiți de sentimentul național, mai tenaci in legitima lor defensivă.

Dame la universitatea din Budapesta. Citim in »Pester Lloyd«, că la universitatea din Budapesta de câteva diile ascultă prelegerile mai multe dame. De și in Ungaria nu este permis damelorsă facă studii universitare, totuș ministrul a permis acestor dame să frecventeze prelegerile unor profesori. Astfel aceste vin regulat la prelegerile profesorilor dr. E. Pauer și Zoltán Beöthy.

Ce e nou ?

Hymen. Poetul Ioan Nenitescu s'a logodit cu dșóra V. Stefan in București; la acésta serbare au asistat, pe lângă alți domni, dnii Ion Brătian și D. Sturdza. — Dl Ioan Miculescu, concipist la direcțiunea financiară din Arad, s'a logodit cu dșóra Nina M. Sabo din Mureș-Oșorheiu. — Dl Nicolae Fuciu, învățător in Șinca-vechiă, Fágáraș, s'a logodit cu dșóra Virginia Stanciu, învățătoare in Deva.

Șoiri personale. Dl Ioan cav. de Pușcariu, singurul jude român la Curia reg. din Budapesta, după un serviciu de 40 ani, a cerut să fie pus in binemeritata pensiué. — Dl I. Frâncu, jude la tabla reg.

din Mureș-Oșorhei, va fi numit jude la Curie. — *Dl George Pop*, director financiar în Aiud, s'a numit consilier-financiar actual.

Damele române din Blaș au ținut în primăvera acesta mai multe consultări și au decis să 'nființeze o »Reuniune a femeilor române din Blaș.« Statutele s'au votat în ședința din 27 aprilie. Apoi până la întărirea statutelor s'a și constituit interimal așa: președintă dna Rosalia Munteanu, v.-pres. dna Elena Nestor, cassieră dna Leontina F. Negruțiu și secretar cl. domn dr. Basiliu Hossu. Membre în comitet dōmnele: Elena Moldovan, Maria Vlăsa, Amalia Grama, Amalia Papiu, Cornelia Deac, Maria Radu, Camila Pop, Maria, Ungurean, Aurelia Oltean și Berta Solomon. Suplente: dnele Maria Aranyosi, Francisca Bariț, Ana Scurt și Ana Chirilă. Bărbați de încredere domnii: Ioan German, Ioan F. Negruțiu, dr. Victor Szmiglski și Basiliu Oltean. Scopul acestei Reuniuni este d'a înființa un pensionat de fete 'n Blaș.

Reuniunea femeilor române gr. c. din Făgăraș a ținut adunarea sa generală la 3/15 aprilie sub președintele dōmnei Zinca Roman. Intēiu s'a constituit biuroul pe trei ani următori și s'a ales: presidentă dna Zinca Roman, vicepresidentă dna Elisabeta Pop, cassieră dna Ana Chiserean, notar dl Ioan Cîntea. În comitetul dirigent s'au ales, membre ordinare: Dōmnele Zinca Roman, Elisabeta Pop, Ana Chiserean, Cristina Beclerean, Luisa Grămoiu, Cristina Ghimbășan, Catinca Cepaș și Lucreția Micu; suplente, dōmnele: Ana Motoc, Ana Poparad, Catarina Cîntea și Rosa Pop; bărbați de încredere, cu vot consultativ: vicarul Basiliu Rațiu, parocul Dimitrie Chiserean, dr. Ștefan Pop și dr. Andrei Micu. Apoi dna cassieră Ana Chiserean a raportat, că fondul Reuniunii este 1632 fl. 96 cr. și i s'a votat absolutul meritat.

Asociațiunea aradană pentru cultura poporului român, de care numai odată pe an auzim că mai există, a ținut adunarea sa generală luna trecută, sub presiul episcopului Mețian și s'a constatat, că fondul Asociațiunii se urcă la 2506 fl. Apoi s'au ales membri direcțiunii: president Ioan Beleş, vicepresident Moise Bocșan, avocat dr. Ioan Suciu. S'a decis ca de acuma din an în an să se publice un raport despre activitatea Asociațiunii.

Concours pentru școlile militare. Școlă c. și r. de cadeți de infanterie din Pesta primește la începutul anului școr 1890/91 în clasa intēia vre-o 100 de elevi, ér în celelalte clase următoare se primesc numai atâți elevi, câte locuri disponibile vor fi. Petițiile se adresează până la 20 iulie n. c. către comanda școlii de cadeți de infanterie în Pesta. Condițiunile de primire se cuprind într'o broșură ce se pōte procură dela librăria curții Carl Grill în Budapesta, Dorotheagasse 1, și dela Seidel & Sohn în Viena, Graben 13. Tot cu începutul anului școlar 1890/91 sânt vacante la școlile de cadeți de artilerie din Viena vre-o 120 locuri în clasa intēia, vre-o 20 în clasa a doua. Pentru anul I se cer cinci clase reale inferiōre ori gimnasiale superiōre ori ale altui institut egal cu acestea, apoi cunoșcerea perfectă a limbei germane. Petițiunile se adresează până la 20 iulie n. c. la comanda c. și r. a școlii de cadeți de artilerie din Viena. Condițiunile de primire se pot căpētă la librăria L. W. Seidel & Sohn în Viena.

Noul patriarc sêrbesc. Congresul bisericesc sêrbesc, intrunit în sêptēmăna trecută la Carloveț, a ales patriarc pe episcopul din Timișōra George Brancovici cu 41 voturi, Jivcoviți a primit 11 voturi, ér 18 ênși s'au abținut dela alegere.

Conferințe literare. *Dl general Em. Florescu* a ținut în clubul ofițierilor în rezervă din Bucureșci o conferință: »Despre deosebirea între armatele vechi

și armatele st. regimul constituțional«; regele și principele Ferdinand au asistat. — *Dl Const. I. Lupu* a ținut în duminēca trecută la Ateneul din Focșani o conferință asupra »Țăranului român în epoca lui Mihaiu Vitezul și în epoca lui Constantin Mavrocordat.«

Petrecere cu joc în Sibiu. Tinerimea română din Sibiu a arangiat vineri la 25 aprilie o petrecere cu joc în Hermannsgarten, luând parte o mare parte din intelighința română de acolo și dintre deputații sinodali.

Èr un concours de frumuseță. După cum se scrie din Viena, de-odată cu esposiția de agricultură, care se va ținé în estimp acolo, va avé loc și un concurs de femei frumoșe în stabilimentul Ronacher. Premiul intēiu în această concurență, care va fi internațională, este destul de mare, anume 15,000 franci, ér pe lângă el se vor mai da și alte patru premii mai mici. Va să dică, cine va merge la Viena în decursul esposiției de agricultură, va avé privilegiu să védă, pe lângă cele mai frumoșe vite, pe lângă cele mai perfecte invențiuni agricole, și cele mai frumoșe femei.

Șciri militare. *Căpitanul Basil Șandor* de Vistea din regimentul de infanterie nr. 64 a fost înaintat la gradul de major. — *Căpitanul-auditor Ioan Mihălțan* dela tribunalul militar din Alba-Regală a fost numit major tot acolo. — Cu privilegiul avansamentului militar din maiu au mai înaintat în armata comună la rangul de căpitani cl. I. căpitani de cl. II-a Bartholomeiu Andreica la reg. de inf. nr. 17., Ioan Bogdan la reg. 64, Iosif Sebastian la reg. 37, Simeon Blașiu la reg. 60 și Constantin Lalesko la reg. 31; locotenenți sublocotenenți: Dimitrie Burdea la reg. de inf. nr. 33, Gregoriu Iovesco la reg. 5, Ioan Ciora la reg. 82 și Mih. Cioban la reg. 2. La rangul unui căpitan cl. I. a avansat căpitanul Demetriu Trangun la regimentul de Dragoni nr. 10. Sublocotenenți au fost numiți cadeții aspiranți de ofițieri: Aurel Căpitan la reg. de inf. nr. 43, Ioan Goica la reg. 31, Ioan Brad la reg. 43 și Ladislau Bazan la artilerie. Medicul superior Iustin Colbași a fost numit medic de regiment cl. VI-a, ér sublocotenent de contab. Alesandru Miuta locotenent de contab. — La honveđi s'au făcut următoarele înaintări: căpitanul de cl. II-a Teodor Papp a fost numit căpitan cl. I. Sublocotenentul Ioan Telea a fost numit locotenent. În rezervă au fost numiți de sublocotenenți cadeții-aspiranți de ofițieri în rezervă Ioan Mirce și Iosif Papp.

Someșana institut de credit și economii în Dees, și-a ținut adunarea constituantă în 29 aprilie st. n. sub presiul dlui canonic Vasiliu Pop, notari dd. dr. Gavril Tripon și dr. Emil F. Negruțiu. S'a constatat că, peste numărul de 500 acțiuni emise, s'au subscris încă 98 și s'a plătit mai bine de 10% prescise; și în urma acesteia s'a hotărît înființarea societății cu capitalul de 50,000 florini, reducându-se numărul acțiunilor la aceia cari au subscris dela 5 acțiuni în sus. După aceea s'au votat statutele societății și s'a ales consiliul de direcțiune pe șese ani în persoanele: Vasiliu Pop canonic, dr. Teodor Mihali, N. F. Negruțiu, dr. Gavril Tripon, Teodor Herman, Georgiu Gradovici, Ioan Welle, Alesandru Cheresteș; și comitetul de re-viziune pe un an în persoanele: Augustin Muntean, Gregoriu Ștef, Ștefan Galea, Ioan Georgiu, Victor Ilieș. Direcțiunea s'a constituit astfel: president dl canonic Vasiliu Pop, v.-president și cassar provisor dl Ioan Welle, secretar și comptabil provisor dl dr. Gavril Tripon.

Necrolōge. *Ana Vereș*, fiica dlui Ioan Vereș, jude la tribunalul r. din Oradea-mare, a încetat din viață la 29 aprilie, în etate de 22 ani. Inmormântarea s'a făcut în 1 maiu, participând elita societății oradane și celebrând canonicul Lauran, asistat de protopopul

Mihuț și de vice-rectorul Neș, cântările funebrele le-a executat corul seminarului gr. c. de băeți. — *Ambrosiu Marchiș*, preot gr. c. român în Șaieu, comitatul Biharia, a reposat la 28 aprilie, în etate de 25 ani, și s'a înmormântat la 30 aprilie, celebrând protopopul Petru Mihuț, asistat de alți opt preoți și ținând și cuvântarea funebrală, la mormânt a vorbit protopopul Samuil Botta. — *George Vlădărean*, profesor de desemn la gimnasiul din Brașov, s'a sinucis, din cauza unei bóle incurabile.

Oglinda lumii.

Un turn Eiffel-Edison în Chicago. Eră vorba mai de mult, că americanilor le-ar fi venit în gând să concureze colosalul turn-reclamă al lui Eiffel din Paris. După cum se scrie acum din capitala franceză, acel proiect e în adevăr pe cale d'a se realiza. Orașul Chicago ar fi luat deja hotărârea să clădească un turn de cinci sute de metri, care să fie gata pe când se va deschide espoziția proiectată acolo. Dar cine să facă turnul? Acî, americanii, după multe chibzueli au socotit că tot mai bine ar fi să se adreseze și ei lui Eiffel; așa au și făcut; în acelaș timp inse s'au adresat lui Edison. Cu colaborarea acestor doi speră, negreșit cu drept cuvânt, că n'o să rămână de rușine. Se ăice că Eiffel și Edison și-ar fi și prezentat oferta orașului Chicago.

Soția Șahului în Europa. Din Petersburg se scrie că prima soție a Șahului Persiei a plecat în călătorie spre Europa. Mai înainte de tóte va merge la Viena pentru a consultă un doctor care să-i ordone băi, fiind bolnavă. Soția șahului va fi însoțită până la Viena de cătră consulul persian din Tiflis. A și sosit.

Drumuri de fer electrice. În Rusia s'au încercat să se introducă drumuri de fer electrice. Un inginer a prezentat un proiect și a fost acceptat. Aceste drumuri se vor construi numai pe șesurile unde e ghiată în continuu. Ele se pot întrebuiță inse și în alte locuri, dar numai erna, când e ghiată.

Epidemia de a se căsători. După cum se scrie din New-York, o adevărată epidemia de a se căsători bântue în orașelul Claysville din Pensilvania. Înainte de asta cu vre-o 8 luni a început să bântue acest soi de epidemia și astăzi nu se mai află în orașelul Claysville nici un fecior și nici o fată mare, care să nu se fie căsătorit, așa, că astăzi în întreg orașelul nu se află decât copii și ómeni căsătoriți. Cel mai tiner bărbat este de 16, cea mai tineră nevestă de 13 ani. Cel mai bătrân tiner necăsătorit este de 16 ani, ér cea mai bătrână fată e de 7 ani.

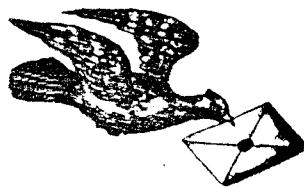
Felurimi.

Originea umbrelei. Umbrela (parapleul, parasolul) e de origine din China, de unde a trecut în India și apoi în Grecia, dar așa de demult, încât pe timpul lui Pythagora umbrela éră deja uitată. Diodor Sicilianul povestește, că renumita Aspasia avea umbrele fôrte frumoșe, unele de erna, altele de veră. La romani umbrela éră unul dintre insemnele patricianilor și un obiect de frunte între darurile, ce se făceau fetelor. Antoniu, între alte daruri, a dus Cleopatrei și-o umbrelă. Mai târziu umbrela éră mai rară și numai după ce portugezii au călătorit în India, la rentorcerea lor éráși s'a lățit. De pe la jumătatea vécului al 17-lea éră folosită pe o scară fôrte întinsă, de și construcția ei éră fôrte greóia. Pe tim-

pul revoluții franceze, umbrela éră obiect de demonstrație; la anul 1788 avea colóre albă, la 1779 verde, la 1791 roșiă, ér la 1804 se purtă umbrela în colóre vênëtă, ér de fapt în modă sânt mai ales umbrelele de o colóre négră.

Pomi degerați. În fiecare an gerul strică o mulțime de pomi roditori. Nu este óre un mijloc de a îndreptă reul pricinuit? Bétranii grădinari pretind că da, și sfătuesc următorul lucru: La începutul lui aprilie se taie pomul la o înălțime de 25 c. m. de pământ, se afună și se stropesce mult în timpul verei. Astfel se va obținé o vegetațiune fôrte frumoșă, crăcile vor creșce cu iutélă și pomul va da róde frumoșe. Forma cea mai bună care se dá pomului este aceea a unui vas. E cea mai lesne de dat și care produce fructe mai bune.

Poșta redacțiunei.

Cernăuți. În cestiunea aceea a fost destul atăta, cât am publicat. Despre jubileu scrie-ne numai decăt

Bucureși. Prima se póte. Sonetul nu.

Blas. Din versurile trimise numai unul, »Mângăarea«, se póte publică.

Versurile: Și cum a fost, Trece timpul, M'am trezit, nu se pot admite.

Picături de Maria-Zell pentru stomac,

fôrte folositoare în tóte bólele de stomac.

Schutzmarke.

Maria-Zell pentru stomac se falsifică și se imităză mult. *Semnul veritabilității* este, că fiecare sticlă trebuie să fie împachetată în hârtie roșie, *provédută cu marca de sus și să aibă regulele de întrebuițăre*, mai observându-se, că este tipărită în *imprimeria lui H. Gusek în Kremsier*.

Hapuri purgative de Maria-Zell.

Aceste hapuri (pilule) care de mulți ani se 'ntrebuițéză cu cel mai bun succes contra lipsei de scaun și la incueri, se falsifică mult. Cumpărătorul să fie atent la marca de mai sus, cum și la subscrierea farmacistului C. Brady, Kremsier. Prețul unei cutii 20 cr., 6 cutii 1 fl. Dcă banii se trimite înainte, se espedéză franco: 1 sul cu 6 cutii 1 fl 20 cr., 2 suluri 2 fl. 20 cr.

Picăturile de Maria-Zell pentru stomac și hapurile purgative de Maria-Zell nu sânt niște lécure secrete. Descrierea se află în regulele de întrebuițăre care se alătură la fiecare sticlă și cutie.

Picăturile de Maria-Zell pentru stomac și hapurile purgative de Maria-Zell se află de vëndare: în *Oradea-mare* la farmaciștii: E. Embel, Lud. Molnár, George Nyiry, Carol Bleyer, Ales. Hering și la misericordiani; în *Berețyó-Ujfalú* la farm. Geza Tamásy; în *Kis-Marja* la farm. Fr. Gallasy; în *Komádi* la farm. G. Scholtz; în *Salonta* la farm. L. Kovács și Fr. Podráczky; în *B. Diosig* la I. Vaday. 28—44

Călindarul săptămănei.

Đua sępt.	Călindarul vechiu	Calind. nou	Sórele
Duminecă	slabanogului Ev. dela Ioan c. 5 gl. 3, a inv. 4.	res. ap.	
Duminecă	22 C. Teodor Sicheot	4 Florian	4 33 7 15
Luni	23 (†) St. George	5 Gotthard	4 36 7 16
Marți	24 Mart. Sav'a si Elisab	6 Herrmina	4 35 7 17
Mercuri	25 † Ev. Marcu	7 Stanislau	4 33 7 19
Joi	26 Santul Vasilie	8 Iuvenal	4 32 7 21
Vineri	27 Sant. Simon fr. Dlui	9 Grigorie Naz	4 31 7 23
Sămbătă	28 Cuv. Iason	10 Gordian	4 30 7 24

Proprietar, redactor respundător și editor: **IOSIF VULCAN.**

Cu tipariul lui Otto Hügel în Oradea-mare.